

SÜGIS.

N.R. 2. UAL. III^b. KI.

24 sept.

Sügisel müttes.

LYDIA KOIDULA.

Juba kaseladrast lehti langeb,
kõle tuul käib üle kesamaa,
aastakellad rõõmuhaäl on lõpnuud:
viimseid tunde hakkab lõoma ta.

Kena päike, kas sa väsimd oled?
Pikkamisi pead real tõstad sa;
kurvalt oma laste peale vaatad—

3
sügise neid riisub armuta.

Kõrged pilved, nagu hirmust aetud,

üle maa ja mere lendarvad;

kure hääled haletasti hüüdvad,

kodu poole nemad tõttvad.

Kodu poole! Kodu-magus sõna!

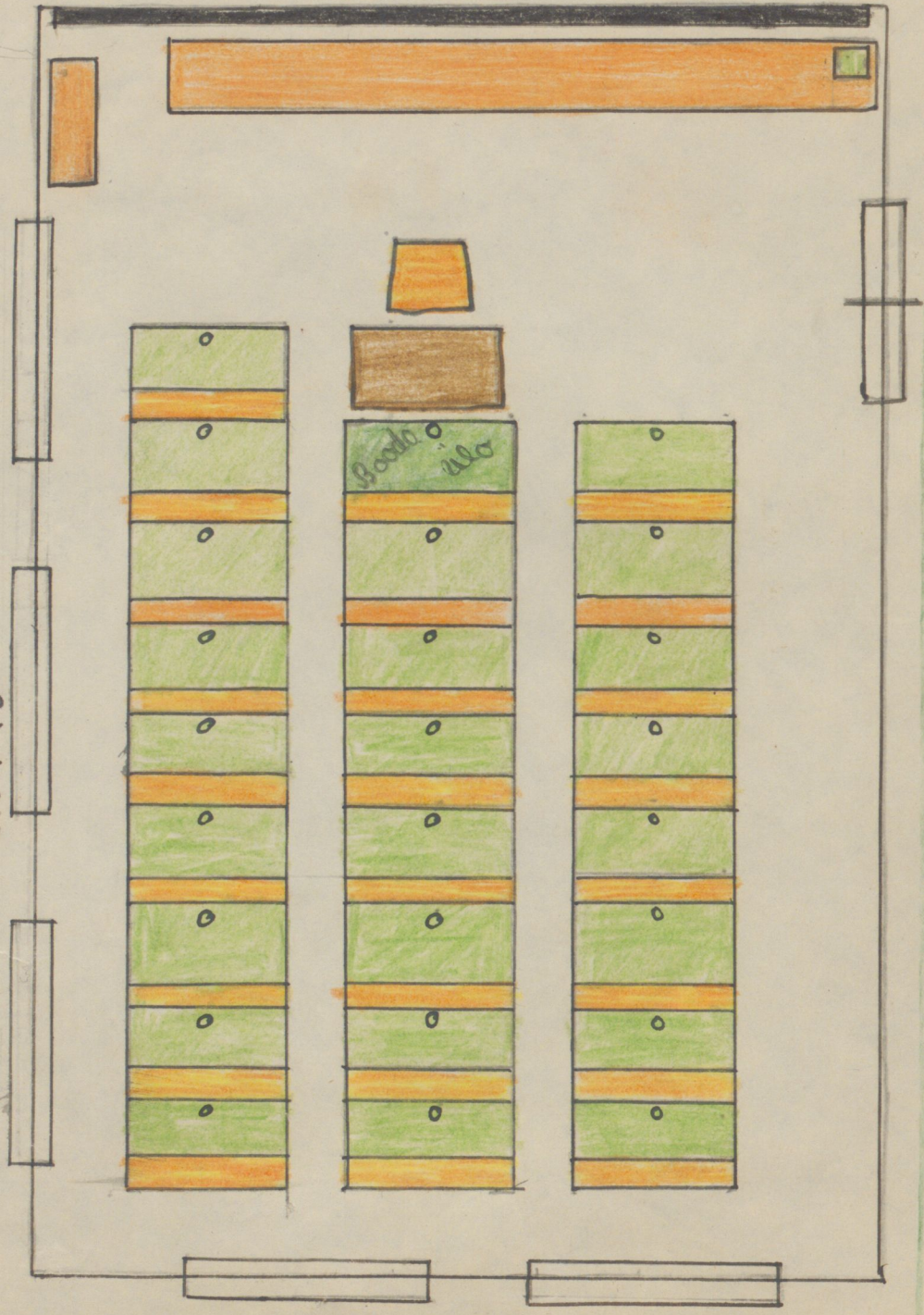
Püda, kannata! Ei inagi

kausa enam oota! Kodu poole

kutsub isa sõnad ka viimati.

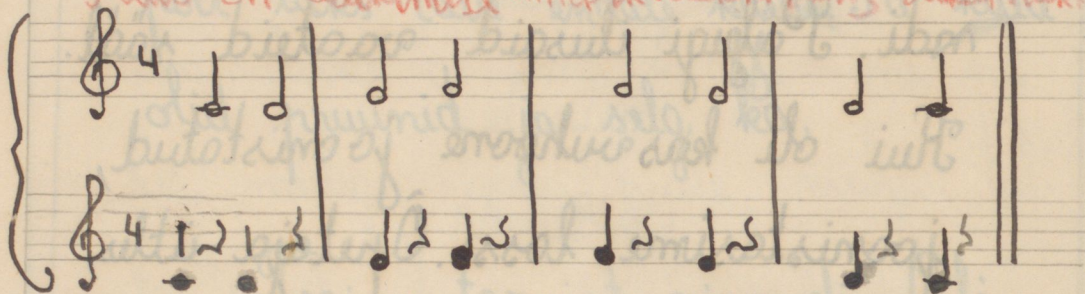
MEIE KLASSE PLANN.

Mõõt 1:50

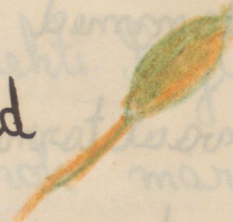

Überand-paus.

Paus on vahimise-märk. Überand-paus 3-vahid. Märk.

Sügisel esimesed
sammud.

(Kirjand N. 3.)

Meie käisime klassiga Glee-

ni pargis. Tääl oli huvitar olla.

6
Me tegime kasvuhoonest visar
ndi. Püügi ilusaid vaateid sääl.
Kui oli kasvuhoonne joonistatud,
joonistasime lossi. Õpetaja ütles,
et iseäranis joonistage need ilusad
tammed täpselt ära. Siis läksime
vaatetorni juure. Tääl poisid mõt-
sid mõõpraalaga torni ümbermöö-
du, Bernhart ja Otto. Torni
ümbermõõt oli kolmkümnend kolm
meetrit.

Tääl III^a klassi poiss viskas

7
-5-
heitnud värripoti mitsa, kuid värri-
pott läks talle endale kaela. Ta käed
olid pruunid ja selg ka.

Tegime tornist visandi. Oli
see valmis, siis läksime lehti kor-
jama. Küll oli ilusaid lehti. Pügis
sammub nii salaja, et pole mär-
ganudki kunas ta tuli. See õppe-
käik oli väga ilus.

8
Sügistuul lähel

reisule.

(Katkend.)

st, ts, sk, ks, sp, ps.

Tuul jõudis metsa, kirjusse
sügismetsa. Kõigil lehtedel olid
ilusad, kirjud kleidikesed seljas,
kleidid, mille sügis oli tulles kaa-
sa toonud. „Tuul – armas tuul,”
hüüdsid lehed, „vii meid oneti

9
-6-
puudelt maha. Mis tähendavad mei-
le meie ilusad kleidid, kui igavesti
siin ülaval istuma? Tahaksime nii
hea melega maa peale maha tul-
la, joosta, tantsida ja hüpata.”

Liitmine.

$$\begin{array}{r} 11 \\ 276 \\ + 724 \\ \hline 1000 \end{array}$$

liidetav.
liidetav.
summa.

$$\begin{array}{r} 1 \\ 272 \\ + 396 \\ \hline 668 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11 \\ 425 \\ + 397 \\ \hline 822 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11 \\ 699 \\ + 267 \\ \hline 966 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11 \\ 699 \\ + 277 \\ \hline 976 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 11 \\ 536 \\ + 367 \\ \hline 903 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 1 \\ 609 \\ + 293 \\ \hline 902 \end{array}$$

$$\text{I } 378 + 289 - 444 = 223$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{1} \overset{1}{3} \overset{1}{7} 8 \quad \textcircled{2} \overset{1}{6} \overset{1}{6} 7 \\ + 289 \quad 444 \\ \hline 667 \quad 223 \end{array}$$

$$\text{II } 986 - 322 + 289 = 953$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{1} 986 \quad \textcircled{2} \overset{1}{6} \overset{1}{6} 4 \\ - 322 \quad 289 \\ \hline 664 \quad 953 \end{array}$$

$$\text{III } (387 + 598) - (271 + 393) =$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{1} \overset{1}{3} \overset{1}{8} 7 \quad \textcircled{2} 987 \quad \textcircled{3} \overset{1}{9} \overset{1}{8} 5 \\ + 598 \quad - 398 \quad + 884 \\ \hline 985 \quad 664 \quad 1107321 \end{array}$$

$$\text{IV } 998 - (199 + 299 + 299) = 201$$

$$\begin{array}{r} \textcircled{1} \overset{2}{1} 99 \quad \textcircled{2} 998 \\ + 299 \quad - 797 \\ \hline 797 \quad 201 \end{array}$$

GLEHNI LOSS SÜGISEL.

$$\underline{\text{V}} (984 - 712) + (569 - 221) = 384$$

① 984	② 712	③ 569
- 712	+ 272	- 221
272	984	348

Loodus pargis.

(Tõmban omadusõnale kriipsu alla)

Oli päikesepaisteline sügispäev.
Me läksime parki. Õhk oli veel rõs-
ke öösirest udurihmast. Pruude leh-
tedel säras hõbedasi veerisku. Park
oli ilus, kuid vaikne. Tuguvad tam-

ja sihvokad kased seisis toredas
kuld kollases sügisrüüs. Kena lille-
 vaip oli kadunud. Ainult üksikud
 öied paistsid veel mäeveerul. Tusane
 sügistulul oli öösel palju kollaseid leh-
 ti paisanud maha. Vaikimud on ka
rõõmus lindude laul.

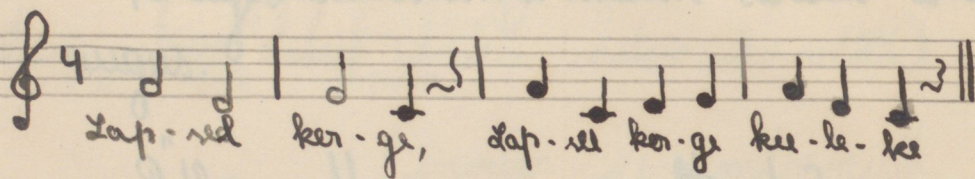
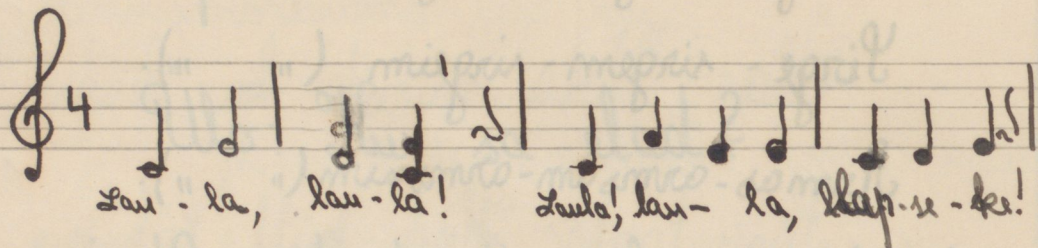
OMADUSSÖNA.

Kase leht on kirju. Tammehiht
 on kirjum. Vahtraleht on kirjuim.
 (kõige kirjum) Lepp on pikk. Kask
 on pikem. Mänd on piksim. Kuke-
 seem on ilus. Puravik on ilusam Kärb-
 järg moodist edasi.

Laula, laula.

(Rahvaruumust.)

serem on **ilusaim**. Kodupark on
uur. Vabaduse park on **uurim**. Gleh-
 ni park on **uurim**.

Harjutus.

Ilus-ilusam-ilusaim (kõige ilusam).

Uur-suurem-suurim (" ").

17
Kõrge - kõrgem - kõrgeim (" ").

Sirge - sirgem - sirgeim (" ").

Armas - armsam - armsaim (" ").

Kallis - kallim - kalleim (" ").

ügisetaat.

(Kirjand. №4)

lo: (Jutleb ühe vanamehaga kokku)

Tere, vanataat! Kust sa süa said?

Sügisetaat: Tere, tere! Ma al-

les paari nädala eest tulin.

Ülo: Kus sa elad?

Sügisetaat: Ma elan sääl ühes
augus.

Ülo: Mis sa siin teed?

Sügisetaat: Ma värvin puid kir-
jaks. Näed, need puud olen ma kõik
ära värvinud.

Ülo: Kuidas sa neid värvid?

Sügisetaat: Pintsliga. Aga
nüüd ma pean metsatagasi rut-

tama.

Ülo: Võta mind ka kaasa!

Sügisetaat: Hää küll, läheme.

(Lähemad metsa. Tääl tuleb neile vastu
kiirmsilm ja rebane.)

Kiirmsilm: Tere, taadike! Pole
kaua sind enam näinud. Ole hea
ja värvi meie kasukad valgeks. (Ülo
poeb sügisetaadi selja taha.)

Sügisetaat: (Vihastub ja viskab
veel musta värvi selga) Ihvesele ant

sin valge kuue ja roata missugune
linnumõrtsukas tast sai.

Jänes: Tere, sügisetaat! Anna mul-
le valge mantel selga. (Sügisetaat vis-
kas talle mantli)

Sügisetaat: Aga, et sa ruttu ka-
od, va argpüks.

Ülo: Armas Sügisetaat, kas sa
vihma ka lased sadada?

Sügisetaat: Muidugi.

Ülo: Kas sa muid asju ka

värvad, või ainult puid?

Lügistest: Viljad, mis põllul olid, värvisin kõik salaja ära. (Lügistest lähel ära.)

$$1000 = 300 + 700$$

$$1000 = 680 + 320$$

$$1000 = 700 + 300$$

$$1000 = 540 + 460$$

$$1000 = 250 + 750$$

$$1000 = 290 + 710$$

$$1000 = 350 + 650$$

$$1000 = 330 + 670$$

$$1000 = 750 + 250$$

$$1000 = 660 + 340$$

$$1000 = 650 + 350$$

$$1000 = 820 + 180$$

$$1000 = 120 + 880$$

$$1000 = 170 + 830$$

$$1000 = 340 + 660$$

$$1000 = 190 + 810$$

$$1000 = 840 + 160$$

$$1000 = 90 + 910$$

$$1000 = 125 + 875$$

$$1000 = 325 + 675$$

$$1000 = 775 + 225$$

$$1000 = 175 + 825$$

$$1000 = 385 + 615$$

$$1000 = 415 + 585$$

$$1000 = 635 + 365$$

$$1000 = 145 + 855$$

$$1000 = 305 + 695$$

$$1000 = 522 + 478$$

$$1000 = 633 + 367$$

$$1000 = 471 + 529$$

$$1000 = 292 + 708$$

$$1000 = 357 + 643$$

$$1000 = 269 + 731$$

$$1000 = 361 + 639$$

$$1000 = 244 + 756$$

$$1000 = 333 + 667$$

Lossivaremed.

Endisest ilusast ja vaatamis-
väärsest Glehni lossist on säilu-
nud vaid varemed. Katus, laed

ja põrandad on purustatud. Ak-
ende asemel haigutavad tühjad
augud. Mõned trepid on veel alles.
Piseseintel on veel näha seinamaa-
le. Pissekäik on okstraadiga su-
letud, sest lagunevas hoones võ-
iks vastlejatega juhtuda õnnetusi.

Näme sõdurid olid ka purusta-
nud Glehni endavalmistatud kumts-
tilise *sisseseade* (toolid, lauad, kapid,
sohvad jne.) Glehni valmistatud papli-
tüürist kapp on süiski *säilinud*
ja seisab koridoris meie klassi uk-
se kõrval. Lossi välisukse kohal
on endise omaniku *vapp*.
Järg 18 lehel.

B

TEST 1.

3. õppeaasta.

-17-

Nimi: <u>Ülo Hünkemann</u>	Aeg: min.
Kuupäev: <u>31.3.5a</u>	Hinne: <u>B. h.</u>

Lause, sõna, silp, täht, liht- ja liithäälik.

1. Kirjuta kaks lauset koerast!

Minu piki on surnud.

Ma käisin eile metsas.

2. Tee vanasõnale, milles on 4 sõna, rist taha!

Laisa tööpäev on ikka homme. Ahnus ajab auku.
Uued rattad käivad raskesti. ^x

3. Kirjuta iga sõna taha number, mis näitab silpide arvu sõnas!

Nälg¹ ajab² hundi² külla² Kes¹ otsib² see¹ leiab²
Santi¹ ei¹ maksa² naerda² ega² viletsat³ pilgata³

4. Tee vanasõnale, mis koosneb ainult kahe silbilisist sõnust, rist taha!

Ahju taga laisa ase. ^x Amet ei küsi leiba. Raha ajab
rattad käima. ^x

5. Kirjuta iga sõna taha number, mis näitab tähtede arvu sõnas!

Kui³ kaev⁴ tühi,⁴ siis⁴ on² vesi⁴ kallis.⁶

6. Tõmba lühikesele täishäälikule kriips alla!

Onu, isa, ema, õde, tädi.

7. Tõmba kahekordsele kaashäälikule kriips alla!

Kukk, kuked, kukega, kukkedega, pott, potid, potis,
pottides, kapp, kapid, kapis, kappides, lipp, lipuke, sukk,
sukake, kepp, kepike.

8. Tõmba kahele kõrvuolevale isesugusele täishäälikule (liithäälikule) kriips alla!

Ahnus ajab auku. Ihka ikka õigust! Häda ajab härja
kaevu.

9. Tõmba kahele, kolmele ja neljale kõrvuolevale isesugusele kaashäälikule (liithäälikule) kriips alla!

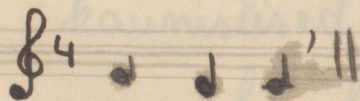
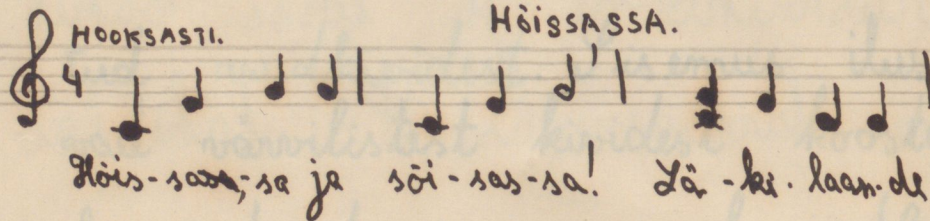
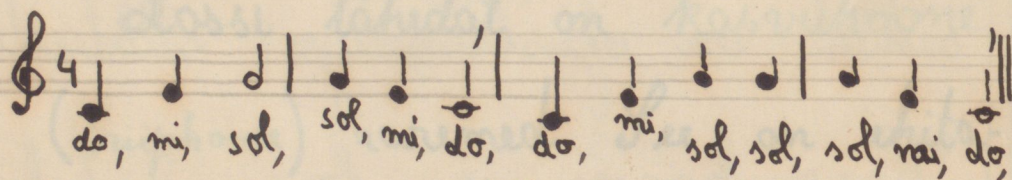
Julgus, algus, rihm, kuld, vaskne, umbne, vasksed, umb-
sed, kunst, kunstlik, sulpsti!

10. Kirjuta kolm niisugust sõna, milles on liithäälik!

aed, õiste, kapsad.

Rooste on *vapi* rikkunud, ja
 raske on ütelda, mida ta on
 kujutanud. Lassi *alusmäär (vun-
 dament)* on veel rikkumatta, mis
 võimaldaks selle hoone uuesti üles-
 ehitamist.

Kolmkõla: do - mi - sol.

$$\begin{array}{r} 327 \text{ vähendatar} \\ - 228 \text{ lahutatav} \\ \hline 99 \text{ wähe} \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 407 \\ - 283 \\ \hline 118 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 231 \\ - 72 \\ \hline 159 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 571 \\ - 472 \\ \hline 99 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 632 \\ - 436 \\ \hline 196 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 623 \\ - 424 \\ \hline 199 \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 444 \\ - 358 \\ \hline 86 \end{array}$$

Teisi varemuid pargis.

Lossi lähedal on kasvukoone
(trüphoone) varemud. See on ehitatud
raudkividest. Lisemus ilustatavad
värvilistest kividest koostatud
kaunistised. ja paar kuje. Teegi
vare kõneleb ehitaja omapärasest

maitsust. Uuena olevat olnud kasvuoonel värvilised klaasid.

Glehn olevat kasvatanud seal lil-
li ja palme. Maasikaid olevat
kasvatanud ta lossi katusel.

Nüüd on kasvahoone tühi, ja
ajahammas teeb hävitustööd. Lis-
sekäik on okastraadiga suletud.

Kasvahoone ja lossi vahel
on kivisammas. See tähistab

Glehni omnaisa hobuse au-
da. Pargis on kividest val-

mistatud krokotil ja Glehi
enda mälestussamba jäänused.
Seda kuju on nimetatud k, "Kaleri-
pojaks." Glehn olevat seda kuju
valmistanud viis aastat. Eemal kim-
gul on vaatetorn.

Harjutis.

klaas

sep

kuum

hääl

toon

klass

sep

kuum

hääl

toon

joonluukjaakkaastäakjonnlukkjakkkasstäkk

Väätäväli ja
silmapiir.

Glehni vaatetorn on ehitatud
raudkividest. Tornil viib keerdtrepp.
Torni ümbermõõt on 33 m. Tor-

nist avaneb ilus vaatepilt. Se-
alt näeme Tallinna, Pelgurand, Kois-
saart, Harku järve, Keila kirikud
j. m.

Alla vaadates näib nagu
seisaksime ringi keskel (ringi kesk-
punktis). Seda maastikuringi, mi-
da enda ümber nimetame vaa-
taväljaks. Meile näib, et kaugemal
taevas ja maa ühtuvad. Seda piir-
joont, mis piirab vaatevälja, nimeta-
me silmapiiriks ehk vaatepiiriks.

Sügis.

Järve liiv ja tühi väli,

taevas pilvine;

✓ jõuan võsastiku ääre —
algab nõmme tee.

Männi roheline samet,
üksik metsatee:
pedakene heleroheline,
kask kuld kollane.

Pedak heleroheline,
kask kuld kollane!

Nõmm on sügisele langenud
langend kaenallasse.

JUHAN LIIV.

B

TEST 2.

3. õppeaasta.

Nimi: Ülo Kinkemägi Aeg: min.Kuupäev: 11.5.95. Hinne: 8-

Ühe- ja kahekordne täht sõna lõpul.

1. Tõmba ühesilbilisile sõnule, mis lõpevad kaashäälikuga, kriips alla!

Pill tuleb pika ilu järele. Tumm ei räägi.

2. Tõmba ühekordsele tähele ühesilbilise sõna lõpul kriips alla!

Saak, saag, tiik, tikk, kaap, kapp, joon, jonn.

3. Kirjuta kolm ühesilbilist sõna, mille lõpul on pika täishääliku järel ühekordne kaashäälik!

Tuul, tiik, ruut,

4. Tõmba kahekordsele tähele ühesilbilise sõna lõpul kriips alla!

Klaas, klass, hääl, häll, kuum, kumm, vaat, vatt, seep, sepp,
luuk, lukk, täak, täkk, Jaak, jakk.

5. Kirjuta kolm ühesilbilist sõna, mille lõpul on lühikese täishääliku järel kahekordne kaashäälik!

kukel, sukke, nupp.

6. Kirjuta antud sõnule lisaks kolm sõna, mille lõpul on kaksiktäis-
hääliku järel ühekordne kaashäälik!

Võit, rõuk, laut, luik, ait, sõit, sõid, laud, sõit, löid,
võid.

7. Tõmba ühesilbilisile sõnule, mis lõpevad kaashäälikuga, kriips
alla!

Sell on sel nädalal vaba. Tal on helde süda. Sus, poiss, pesit-
sevad kavalused! Kas kass on toas?

8. Kirjuta antud sõnad pikemal kujul!

sel — sellel

kel — kellel

sus — sinus

mul — minul

sul — sinul

tas — temas

9. Kirjuta antud sõnad lühemal kujul!

kellel — kel

sellel — sel

sinus — sus

minul — mul

sinul — sul

temal — tal

10. Kirjuta lause, milles on sõna „kell”!

Meie kell oli kakskümmend, kui tulim kooli.

MAGEMARjakeu-
leht

Tammeleht.

Vahtraleht.

Sügis. Eetütlus.

ⁿ
 Oli hilissügis. Päevad on
 lühikesed, ööd ääretu pikad. Nuk-
 ralt seisavad raagus puud. Rän-
 gad sajud peksavad mustavat
 maad. Vihane tuulekiil tormab
 üle laante, sosides puud ja pöösas!
 Kõrgelt õhust kuulduv kurgede
 kruuksumist, kes tõttavad soojale
 maale. Lood, pääsukesed ja öölikud
 on lennanud juba varem. Vaikimad

on suve rõõmsad viisid. Talve-
 taat ligineb iga päevaga. Varsti
 saavad lapsed kelgusõitu.

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUSEUM
FOND K 45132-17

41 lk